

3. OTTVA 3
ZMA. OTTVA 3
Telefonok:
Kiadóhivatal: 8-58
Szerkesztőség: 5-10. 8-52

NAPILÓ

Előfizetési ár belső
negyedévre 165 dinár
egy hónapra 55 dinár
Megjelenik
minden nap, hétfőn és
ünnep utáni napokon is

XXXI. EVFOLYAM

SZUBOTICA, 1930. JANUAR 27.

HÉTFŐ

26. SZAM

Általános népszámlálás lesz ebben az évben

Dr. Kosztics Lázár egyetemi tanár nyilatkozata

Ebben az évben, mint jelentették, Jugoszlávia egész területén megejtik a népszámlálást. Ezzel kapcsolatban a *Napló* munkatársa felkereste hivatalában dr. Kosztics Lázár egyetemi tanárt, aki a következő érdekes nyilatkozatot tette:

— A háború előtt az volt a gyakorlat által szentesített szokás, hogy az államok minden évtized végén ejtették meg az általános népszámlálást. Nem volt semmi konvenció, amely az államokat ilyen eljárásra kötelezte volna, az európai és tengerentúli államok mégis betartották ezt a szokást. A háború után már csak kevés állam tartotta be a háború előtti szokást, mert az új államok mielőbb meg akarták állapítani lakosaik pontos számát. Más államok a háború veszteségeit akarták megállapítani, míg a többiek 1920 végéig nem tudták elvégezni az összeírási előmunkálatokat. Ezért talán egyetlen év sem múlt el 1919-től 1929-ig, amikor ne lett volna valamelyik európai országban népszámlálás. Vannak államok, amelyek ez alatt az idő alatt már kétszer is megejtették a népszámlálást.

— Mostanában újból az a tendencia mutatkozik az európai államokban, hogy visszatérjenek a régi népszámlálási időpontokhoz és úgy látszik, hogy ebben a tekintetben szerződést is kötnek egymással az európai államok, sőt már most is fennáll bizonyos halgatólagos megegyezés ebben a tekintetben. A közgazdasági statisztikáról szóló konvenciók szerint ugyanis, amelyet a múlt év végén államunk is aláírt, kötelezik magukat az aláíró államok, hogy minden évtized végén, vagyis 1930-ban, 1940-ben, 1950-ben feldolgozzák és közzéadják a lakosság foglalkozására vonatkozó statisztikai adatokat. A nemzetközi egyezmény csak a hivatásokra szorított, mert a statisztikának ez a része tisztára gazdasági jellegű. Magától értetődik azonban, hogy a lakosság foglalkozásáról szóló adatokat csak általános összeírás után lehet pontosan megállapítani és statisztikailag feldolgozni, ennek következtében tehát, ha a nemzetközi konvenció életbe lép, az aláíró államok kötelezik magukat, hogy minden tizedik évben, más összeírások mellett, népszámlálást is eszközöljenek.

— Kétségtelen, hogy 1930 végén Jugoszláviának is meg kell ejtenie a népszámlálást, tekintet nélkül arra, hogy életbe lép-e addig az említett nemzetközi egyezmény a közgazdasági statisztikáról, vagy sem. Nem kell elfelejteni, hogy az utolsó népszámlálást hazánkban még 1921 január 31-ikén ejtették meg, amikor államunk határai még nem voltak véglegesek. E mellett az ország területének egy jelentős része nem volt bevonva az összeírásba, így például Északdalmácia, az olasz okkupáció miatt. Ezzel szemben össze voltak írva olyan területek is, amelyeket hadseregünk megszállva tartott és később Magyarországnak, vagy Albániának adtunk át, mint például Pécs és az ugynevezett albániai semleges zóna egyrésze. Szubotica-ról még ma is azt állítják hivatalosan, hogy 101.000 lakosa van, amely számot akkor állapították meg, amikor Tompa és Kelebia egy része is idetartozott, amit később Magyarországnak adtunk át.

— Az államnak a bánságokra való felosztása különösen megköveteli a népszámlálás mielőbbi megejtését és az adatoknak a bánsági területek szerint való rendezését.

— A háború után, 1920 végén kormányrendeletet adtak ki a népszámlálásra vonatkozólag és ennek alapján hajtották végre 1921. január 31-ikén az általános népszámlálást. Most tehát új törvényt kell hozni a népszámlálásról, amely az 1930 december 31-iki népszámlálásra lesz érvényes és esetleg a jövő népszámlálásokra is. Ezért feltétlenül szükséges, hogy a népszámlálásra vonatkozó alaptörvényeket mielőbb tető alá hozzák, hogy meg lehessen alakítani a központi népszámlálási bizottságot, amely a nyomtatványok szövegét megállapítaná és részletes tervet dolgozna ki. Annál fontosabb, hogy a törvényt mielőbb meghozzák és ezt a bizottságot mielőbb kinevezik, mert az idei népszámlálás kombinálva van mezőgazdasági vállalatok összeírásával is, amit első ízben ejtenek meg országunkban. Véleményem szerint nem volna jó, ha

megváltoztatnák az összeírás napját: az összeírásnak mindenestre 1930 december 31-ikére kell esni. Az összeírás, illetve a népszámlálást csak abban az esetben lehet végrehajtani, ha az előkészítési munkálatokat azonnal megkezdik.

A *Napló* munkatársának további kérdéseire dr. Kosztics Lázár egyetemi tanár elmondta még, hogy az előmunkálatok elvégzésére az idei költségvetésben három millió dinár van előirányozva és kétségtelen, hogy az 1931. évben jóval nagyobb összeget irányoznak elő a népszámlálás megejtésére.

— Mennyi lehet Jugoszlávia lakosainak száma? — kérdezte munkatársunk.

— Erre a kérdésre nem lehet pontosan felelni. Ada-

ink szerint a népszaporulat hazánkban évenként tízszázalékos növekedést tesz ki. Vannak hazánkban olyan helyek is, ahol husz, sőt ennél is több százalékos növekedés a szaporulat évenként. Egyes országok szerint a népszaporulat körülbelül a következő:

— A Vajdaságban öt, Horvátországban és Szlavóniában tíz, Szlovéniában tizenkető, Dél Szerbiában és Montenegróban tizenhárom, Boszniában és Hercegovinában tizenhat és Észak Szerbiában tizennyolc ezrelék. A közöparányt véve azt lehet mondani, hogy a népszaporulat hazánkban tizenhárom ezrelék. Érdemes megemlíteni, hogy Oroszországban a szaporulat husz ezrelék, Bulgáriában ugyanannyi, míg Magyarországon csak nyolc ezrelék. A nemzetközi statisztikai intézet jelentése szerint Jugoszlávia lakosainak száma 1928. év végén körülbelül 13.200.000 volt. Ha a tizenhárom ezrelékes szaporulatot vesszük alapul az 1929. és 1930. évben, akkor ez év végén Jugoszlávia lakosainak száma meghaladja a tizenhárom és fél milliót.

Felszentelték az állami pénzverdét

Alekszandar király Öfelsége is képviseltette magát az ünnepélyen

Beogradtól jelentik: Vasárnap délelőtt tizenegy órakor szentelték fel Beogradban az új bankjegynyomdát. Ennek az intézménynek az állam gazdasági életében rendkívül nagy jelentősége van. A beogradi bankjegynyomda a Balkán első pénzverdése.

A Topcsiderben felépült bankjegynyomda ünnepélyes felszentelésén Alekszandar király Öfelsége is képviseltette magát. Résztvettek az ünnepségen a kormány, a katonai és polgári hatóságok, társadalmi, kulturális és hazafias egyesületek kiküldöttei, valamint nagyszámú előkelő polgárság. Tíz óra után kezdtek érkezni a vendégek. Megjelentek többek között a Banque de France alkormányzója, Fournier és a Banque de France pénzverdésének igazgatója, Paul Schiller. Tizenegy óra előtt néhány perccel érkeztek Pekics Antonije tábornok, Öfelsége Alekszandar király képviselője, Uzunovics Nikola, Hadzsics Szeván, Kumanudi Koszta, Svrljuga Sztánko, Demetrovics Juraj, dr. Franges Oton miniszterek, Beyloni Ignjat, a Narodna Banka kormányzója, dr. Novakovic Dragutin, a Narodna Banka vezérigazgatója, Weillert Gyorgye, a Narodna Banka volt kormányzója, Szavcsics Milos polgármester, Tomics Vojszláv tábornok, Beograd helyőrségi parancsnoka, Makszimovics és Boskovics tábornokok, ezenkívül Emil Dard francia követ és még több külföldi diplomata.

Az ünnepélyes felszentelést dr. Csirics Irenej bácskai püspök négy lelkes segédletével végezte. A

püspök emelkedett szellemű beszédet mondott, amelyben kiemelte, hogy az új intézmény a legjobb dokumentuma a jugoszláv nép kulturális fejlődésének. Végül Dimitrije patriárka áldását adta a jelenlévőkre.

Az épületek felszentelése után Bayloni Ignjat, a Narodna Banka kormányzója tartott nagy beszédet, amelyben elsősorban hódolatát fejezte ki Öfelsége iránt és üdvözölte a király kiküldöttjét. Bayloni Ignjat ismertette ezután a Narodna Banka történetét. A bank 1884-ben alakult és Tászics Aleksza volt miniszter volt a bank első kormányzója. A Narodna Banka a mai naptól kezdve saját nyomdával rendelkezik és ennek nemzetgazdasági szempontból is nagy fontossága van. 1925-ben határozták el, hogy megalakítják a pénzverdét és a Banque de France segített a tervek kidolgozásánál. A pénzverdét 1927 őszén kezdték építeni.

Bayloni Öfelsége a király életével fejezte be beszédét és az összegyűlt előkelő közönség lelkesen ünnepelte a királyt. Bayloni Ignjat ezután újból felszólt és kijelentette, hogy a Narodna Banka szombati ülésén felhatalmazták annak közlésére, hogy a bank a gazdasági élet fejlesztése érdekében 250.000 dinárt adományoz a szilváféreg pusztítására.

Fournier, a Banque de France alkormányzója mondott ezután beszédet, amelyet nagy lelkesedéssel fogadtak. A Narodna Banka igazgatósága gazdagon megvendégelte az összegyűlt közönséget.

Az angol dominiumok képviselői nem látják szívesen az angol-francia közeledést

Attól tartanak, hogy Macdonald előzékenysége Tardieu iránt ártalmára lesz az angol-amerikai viszonyoknak

Londonból jelentik: Szombaton két fontos megbeszélést tartottak a leszerelési konferenciával kapcsolatban. Tardieu hosszas tanácskozások folytatták Grandival a megkezdett francia-olasz békéltető tárgyalásokat. A szombati tanácskozáson főleg azzal a kérdéssel foglalkoztak, lehetséges-e a tengeraltjárók kérdésében francia-olasz egyetértést teremteni.

A francia és olasz delegációk tagjai vasárnap egész nap tovább tárgyaltak és folytatják a tárgyalásokat hétfőn is.

Macdonald, aki péntek óta vidéki birtokán tartózkodik, szombaton reggelre látta vendégül a dominiumok képviselőit, akiket tájékoztatott a Franciaországgal folytatott megbeszéléseiről. A dominiumok képviselői nagyon elégedetlenek az előzékenység miatt, amelyet Macdonald Tardieuval szemben tanúsított és attól félnek, hogy

az angol-francia közeledés kétségessé teheti

Angliának Amerikához való meghitt viszonyát.

Mint Berlinből jelentik, Groener birodalmi miniszter amerikai újságírók előtt a londoni leszerelési konferenciával kapcsolatban kijelentette, hogy

Németország a legnagyobb rokonszenvvel fogad minden leszerelési törekvést.

A versaillesi szerződés alapján Németország teljesen leszerelt, tehát jogi és erkölcsi szempontból követelheti, hogy a Népszövetség többi tagja is teljesítse a népszövetségi alapszabály 8. szakaszában ünnepélyesen vállalt kötelezettségét és szereljen le. Az eddigi eredmények kevésbé biztatók. Az Egyesült-Államoknak köszönhető, hogy legalább

a fegyverkezési verseny elé gátat emeltek.

A versaillesi szerződés szerint Németország csak legfeljebb tízezer tonnás sorhajókat, hat darab hatezer tonnás cirkálókat, néhány torpedórombolót és tengeraltjárót tarthat fenn.

SPORT

A jugoszláv válogatott csapat minimális vereséget szenvedett a görögöktől A mérkőzést Athénben játszották le

Görögország—Jugoszlávia 2:1 (0:1)

Jugoszlávia válogatott futballcsapata vasárnap a görög válogatottal mérkőzött a balkáni kupáért.

A görög szövetség Szalonikit jelölte ki a meccs színhelyéül, ahova a jugoszláv válogatott szombati reggel meg is érkezett.

A görög futballszövetséget súlyosan érintette a helyigymiszter intézkedése és nyomban akcióra kezdett.

Ilyen előzmények után játszották le a mérkőzést vasárnap Athénben, ahova a jugoszláv válogatott csapata az utazástól fáradtan érkezett meg.

A mérkőzésen mintegy huszazerőnfnyi közönség jelent meg, amely lelkes ünneplésben részesítette a pá-

lyáralápló jugoszláv csapatot és általában az egész meccs alatt igen sportszerűleg viselkedett.

A játék lefolyása egész az utolsó percig élénk tempójú volt, azonban az az élenkség egy pillanatra sem fajult durvasággá.

Különösen a védelem volt rossz, de a csapat többi része sem elégtelt ki.

Beograd válogatott csapata kedden egy mérkőzést játszik az athéni válogatottal.

Fehruár 1-én hagyja el a sajtót az új határidő-napló. Noviszadról jelentik: A múlt év novemberében miniszterelnöki rendelet jelent meg, amely szerint minden tisztviselő köteles a kezelése alatt álló ügyekről határidőnaplót vezetni.

Halálozás. Vasárnap délután rövid betegség után elhunyt Kemény Hermann szuboticaai állatorvos.

Pánik a szarajevói zsidótemplomban. Szarajevó-ból jelentik: Izgalmas jelenet játszódott le a legutóbbi péntek esti istentisztelet alkalmával a szarajevói zsidótemplomban.

A sztaribecseji Szokol-egyesület évi közgyűlése. Sztaribecsejről jelentik: A sztaribecseji Szokol-egyesület a napokban tartotta meg évi rendező közgyűlését.

Megválasztották a beogradi, noviszadi és hecskeréki szokozsupák elnökeit. Beogradból jelentik az Avala: A jugoszláv szokozszövetség vezetőségének vasárnapi folytatolagos ülésén elhatározták, hogy a szövetség alelnökét, Paunkovics Gyurát a tanácskozáskor befejezése után nyomban Prágába küldik.

A felehhivéti bíróság leszállította a crvenkai postagyakornoknő büntetését. Noviszadról jelentik: A szombori törvényszék 1928 július 20-ikán kétféle ítéletre hozta és négyévi hivatalvesztésre ítélte Hartwein Jolán volt crvenkai postai gyakornoknőt, aki Crvenkán 1925. év első felében, mint postagyakornoknő a crvenkai cukorgyárnak hamisított elismervényeket állított ki.

Agyvértődülés, szívszorongás, nehéz légzés, fülé-lemérzés, idegesség, migrén, lehangoltság, álmatlanság a természetes Ferenc József keserűvíz használata által igen sokszor megszüntethető.

A zagrebi érsek pásztorlevele. Zagrebból jelentik: Dr. Bauer Ante zagrebi érsek vasárnap pásztorlevelet adott ki, amelyben közli a katolikus hívőkkel, hogy az idei eucharisztikus kongresszust augusztus 14. és 17-ike között Zagrebban tartják meg.

Vívó- és tennisz-szakosztályt alakítottak a Szand évi közgyűlésén A bajnoksapat a nyáron tízéves jubileumot rendez

Vasárnap délelőtti tíz órakor tartott meg a SzAND évi rendező közgyűlést klubhelyiségében, a Bárány-kávéházban.

Az évi rendező közgyűlési is tudomásul vette. Néhány fel-szólalás után felmentvényt adtak a régi vezetőségnek és a jelölt bizottság javaslatára egyhangúlag megválasztották a következő új vezetőséget.

Elnökök: Pendsics Gyuró, Jovanovics Alekszandar és Gajics Bogdán. Első titkár: Szegedinszki Nesztor. Másodtitkár: Pressburger Pál.

Az egyéb szokásos jelentésekkel együtt a közgyűlés a tükárij jelentést is tudomásul vette.

Elnökök: Pendsics Gyuró, Jovanovics Alekszandar és Gajics Bogdán. Első titkár: Szegedinszki Nesztor. Másodtitkár: Pressburger Pál.

Jegyző: Kóplovics László. Főpénztáros: Szilágyi Kálmán. II. pénztáros: Tari Gyula. Gazdasági intéző: Hecht Mihály. Szakosztályelnökök: Futhall dr. Singer Adólf, kultúr Szatjanovics Vláda, atlétikai Báró Simon, kerék-páros Engel Ferenc, vívó dr. Schulmann Andor, tennisz Conen Vilmos, nehézsúlyúkkal Dublesanac Jozsep.

Egyesületi orvosok: Dr. Csajkás Balázs és dr. Denberg István, ügyvez: Matejics Milorád. Felsőszakosztály: elnök Wirth Vojta, tagjai Plett Antal, Bröder Miklós, Feksz Ferenc és Neu Lajos.

Az indítványok szerint elhatározta a közgyűlés, hogy az újonnan alakított tennisz- és vívószakosztály intenzív munkát kezd és a lehetőség szerint mielőbb felépítik a tennispályákat.

Utasiotta a közgyűlés a vezetőséget, hogy mielőbb alkalmazzon tréner és felhatalmazást adjon, hogy a tízéves fennállás alkalmából a nyár folyamán rendezzék meg a jubileumi ünnepségeket. Györgyovics Jován határozat záróbekezdésével elnöké lett a közgyűlés.

A topolai S. C. kék-fehérré változtatta klubszínét

Tennispályát épít a T. S. G.

Topoláról jelentik: A Topolai Sport Club napon megválasztott vezetősége esütörtökön tartotta első választmányi ülését. Havas Jenő választmányi tag indítványára felállították a tennisz szakosztályt, amelynek vezetői dr. Lusztig Zoltán, Röder Oszkár, Marinkov György, Havas Jenő, dr. Vig József és Langhoff László lettek.

A választmány tárgyalta a Szt. Moraviceai AC-től érkezett meghívást, amelyben meghívja a TSC-t az április 6-ikán rendezendő pályázatára, amelyen részt vesz a SzAND ellen egy barátságos mérkőzésen és este a ISC működő gárdája is előadást rendez.

választmány elfogadta a meghívást és dr. Lusztig Zoltán klubelnököt és Blau Sándor ügyvezető elnököt bízta meg a reprezentálással.

A Concordia legyőzte a tartalékos Jugoszláviáját Concordia—Jugoszláviája 4:3 (2:0)

Beogradból jelentik: Nagy érdeklődés mellett vezetősége vasárnap Beogradban a zagrebi Concordia legyőzte. A vendégcsapat ellenfele a Jugoszláviája volt, amely válogatott játékosai nélkül erősen tartalékosan állott fel.

A mérkőzés első félidejében a lelkesen játszó Concordia nagy fölénybe került és husz perc alatt két gólos vezetést szerzett. Szünet után a Jugoszláviája is összeszedte magát és teljes erejével fokjdt a küzdelembe.

A JUGOSZLÁV NEHÉZATLÉTIKAI ÉS ÖKÖLVIVÓ SZÖVETSÉG

(J. T. A. Š. S.)

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEI

Valamennyi nehézatlétkai és ökölvívó tagegyesületnek

Az igazgató tanács december 3-án tartott üléséről. Jelen voltak: Denich, Spidler, Fucskan, Richter, Zanics, Gromer, Berger, Mihanovics, Oster, Spevan, Katalinics, Dilbermics és Hips, távolmaradását kimentette: dr. Poljak.

A múlt ülés jegyzőkönyvét, a vidéki tagokhoz intézett levelet, valamint az országos bajnokságon a Morkovics Croatia Zagreb — Kincses Hakoah Szubotica pár híróhoz, Szabó és Pényes urakhoz intézett levelet olvassák fel. A Herkules közli, hogy felhívást kapott a beogradai Boksz Klubtól önálló bokszszövetség megalakítására. A Herkules válaszában közölte, hogy a szövetség már Zagrebban működik és tagja a birkozó- és box-szövetségnek, éppen ezért visszautasítja a kérvényeket az alapításnál. A maribori Zseljeznicsár kéri, hogy a már bejelentett terminust tolják ki március 3-ra és 4-re amikor a drámai bánsg bajnokságait megrendezik. A kérsőt jóváhagyták és közlik a szövetség tagegyesületeivel. Kaposvár átiratát a Kaposvár—Zagreb közötti találkozás tekintetében tudomásul vették és értesítést küldenek Kaposvárnak, hogy a közölt terminusok közül február 2-ika és 9-ike a legalkalmasabbak. Az előkészítő munkálatokat nyomon meg kell kezdeni. Felhívják a zagrebi nehézatlétkai egyesületeket, hogy rendelkezjenek el kötelező tréningeket és birkozókat állítsák Berger szövetségi kapitány rendelkezésére.

Pénzes bírói jelentésével kapcsolatban az A. kategória első helyezését Kincsesnek (Szubotikai Hakoah) ítéli és ezzel elintéztést nyert a Croatia-Zagreb

felbontása. A jugoszláv bajnokság eredményeit ezek alapján lehet hitelesíteni. Jugoszlávia 1929—30 évi birkozó bajnoka a zagrebi Herkules.

Felhívjuk a klubok figyelmét, hogy a pénztáros felhívása szerint járjanak el, miután Jugoszlávia is részt fog venni az Európa-bajnokságok versenyein Stockholmban. Az új kategóriák a következők: Bantam súly 56 kg-ig, pelyhely súly 61 kg-ig, könnyű súly 66 kg-ig, welter súly 72 kg-ig, közép A. 79, közép B. 87 kilogrammig és ezen felül nehézsúly. A jövőben a fenti súlycsoportok szerint kell a birkozókat osztályozni.

I. titkár.

Az igazgatótanács-ülése.

Jelen vannak: Delics, Spidla, Fucska, Richter, Zsunic, Dilberovics, Mihanovics, Katalinics és Berger szövetségi kapitány. Elhatározzák, hogy a február 9-iki Zagreb—Kaposvár mérkőzéssel kapcsolatban megrendezik a Herkules—Croatia serlegmérkőzést is, amelyre részletes proposíciót fognak kiadni. Felhívják a Herkules és a Croatia birkozóit, hogy rendszeresen trenirozzanak és a szövetségi kapitány utasításai szerint járjanak el. A Kaposvár elleni mérkőzésre a jelölt versenyeket felváltva a Croatia és a Herkules tornatermeiben tartják meg. A Beogradban megalakított box-szövetséggel kapcsolatban elhatározták, hogy az alapításról értesítik a nemzetközi boxszövetséget Londonban.

Elnök.

Felbontották az atómot és megmérték a súlyát

Szenzációs eredménnyel végződtek a bécsi fizikai intézet kísérletei

Bécsből jelentik: A bécsi fizikai intézetben hosszú idő óta jelentős kutatások folytak a különböző atomelméletekre vonatkozólag. Ezek a kísérletek most az atomok szétrombolásának szenzációs eredményére vezettek: Az atomszétrombolást Patterson professzor végezte és ezen az uton sikerült is az egyes atomok súlyát megmérnie. A kísérleteket tovább folytatták és egyre tökéletesítették úgy, hogy egy igen elmés módszert dolgoztak ki, amely lehetővé teszi az egyes atomok gyorsaságának megmérését és azt, hogy a súlymeghatározásra csupán egyetlen sebességű atomokat vonjanak be a kísérletbe. Az atomokat kétszer szanasztatják át a kísérleti csöveken, amelyekben váltakozó áramot vezetnek keresztül. Ha az elektromos rezgés másodpercenként egy milliónyi, az atomok egyenes vonalban lépnek ki a csövön. Sebességük ilyenkor a fesszültség váltakozása tartamának felel meg. Ezen a módon az atomok megkapják az ismert egyenlő sebességet. Erős magnetikus mező által mindezeket az atomokat eltérítik egyenesvonali pályájukból és az eltérést szögéből nem nehéz az egyes atomok súlyát meghatározni. Az atomok megmérésére alkalmazott módszer olyan pontos, hogy az atom súlyának ezredrészig terjed.

Az elektronok felfedezése által megszoktuk azt a tant, hogy parányi, oszthatatlan elemi testecskék vannak. Atomizáltuk az elektromosságot, vagyis megtaláltuk az elektronokban a legkisebb lehetséges elektromos töltéseket. Ezt még aránylag könnyen meg lehetett érteni, mert az atomok mint oszthatatlan testecskék már évezredek óta foglalkoztatják a fizikát és a filozófiát. Persze nyitva maradt a kérdés, amelyre senki sem tud felelni: miért oszthatatlanok ezek az elemi testecskék? Miért nincs kisebb elektromos töltés az elektronnál? És valóban nem volna eszköz arra, hogy az elektront felbontsuk? Erről a kérdéstről is vita indult meg az elmúlt években és sok fizikus hajlandó volt már subelektronok feltételezésére, amelyek az elektronokról szóló tant megdöntenék.

Az elektronoknál azonban sokkal súlyosabb nehézségeket okoznak az emberi értelemnek a kvantumok, ezek a legkisebb, oszthatatlan hatások. De mit ért a fizikus hatáson? Nem energia, nem erő, nem mozgás, sem tömeg, hanem az energiának és az időnek produktuma, fizikai fogalom, amellyel csak a fizikus és matematikus tud valamit kezdeni, a fizikailag nem képzett olvasó azonban nem tudja megérteni, hogy van az energiának és időnek egy legkisebb, oszthatatlan produktuma, amelyet hatás-quantumnak nevezünk.

A quantumokkal tehát a fizika olyan ugra lépett, amelyen a legműveltebb laikus sem követheti többé. Régebben is voltak fizikai elméletek, amelyek matematikai bonyodalmaikkal rejtve voltak a nagyközönség megismerése elől, de legalább az alapelemeket még lehetett akkor érteni. Ez most már megszűnt, amióta a fizika problémáinak megoldására nem elegendők az egyszerű, szemléletes elképzelések.

Nézzük csak példán az atomelméletet. Mit ismer ebből az általánosság és mit mond elhez a modern fizika? Tudjuk, hogy minden atomnak van magva, amely körül az elektronok keringenek. Tudjuk, hogy a magnak éppen annyi pozitív elektromos töltése van, mint amennyi elektron kering körülötte. A kémiai elemek egész sorát lehet csoportosítani a magtöltések száma szerint és ez a rendezés az elemek periódikus rendszerével kapcsolatban rendkívül termékeny volt a kémiában. Tudjuk, hogy az atom elektronjai az egyik pályáról a másikba ugranak, ha a sugárzás által energiát vezetünk hozzájuk és azt is tudjuk, hogy sugárakat küldenek ki, ha az elektronok visszaugranak.

Ezt mind el is tudjuk képzelni, ha a zseniális dán fizikusnak, Niels Bohrnak atomelméletét ismerjük, amely az atom rendszerét naprendszerünkhöz hasonlítja. Am a naprendszerben egyik bolygó nem ugrik át a másik bolygó pályájába és a Bohr-féle atomelmélet hovatovább leküzdhetetlen nehézségek elé került. A fizikának szinte két tudománya fejlődött ki, amelyek közül az egyik a nagy fizikai világra, a másik a kis fizikai világra vonatkozott, anélkül, hogy a tudomány megállapíthatja volna, hol szűnik meg a nagyvilág törvényei és hol kezdődnek a kicsinyei.

Igy nem esoda azután, hogy ez a kínos helyzet az elmúlt években Niels Bohr egyik német tanítványát, Heisenbergot és Schrödinger zürichi fizikust újabb elméletre vezette, amely szerint az atomrendszer keringő bolygói többé már nem elektromos pontok, vagy egészen kicsiny elektromos testek, hanem hullámfolyamatok és a hullámok, éppen úgy, mint a Bohr-elméletben az elektronok, körülkérlik a magvat. Az új elmélettel megszűnt a fizika kettéhasadása, újból egységes fizika alakult ki, amelynek törvényei mindenütt érvényesek. Az a reménység azonban, hogy idővel a fizikai kutatás újabb eredményei, közelebb kerülnek a nagyközönség értelméhez, nem teljesült, ellenkezőleg a helyzet minden újabb eredményével rosszabbra fordult. A fizikának legújabb eredményei még inkább elméletiek, matematikaiak és mind kevésbé elképzelhetők. Így vagyunk a bécsi fizikai intézet eredményével, az atomok megmérésével is.

SAKK

99. sz. játszma.

Budapest, 1929.

Caro—Kams.

Dr. Tartakover.

Przepiorka.

- 1. e2—e4
- 2. d2—d4
- 3. f2—f3?

- e7—e6
- d7—d5

Ezen a helyen a szokásos folytatás 3e×d, c×d, 4. Fd3 stb., vagy 3. Hc3. Szövegletés szigorúan véve sokkal gyengébb, bár ebben a játszmában gyors nyeréshez vezet, mert sötét a döntő állásban nem találja meg a helyes folytatást.

- 3. — — —
- 4. f3×e4
- 5. Hg1—f3
- 6. Ff—c4

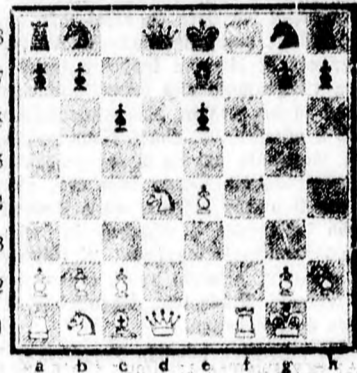
- d5×e4
- e7—e5
- e5×d4
- Fc8—e6?

Eddig Przepiorka helyesen játszott, azonban a futócsere hiba. 6. — — —, Fe7, 7. 0—0, Hf6, 8. e5, Hd5, vagy 7. e5, b5, 8. Fb3, c5 stb. sötétnek előnyt biztosított volna.

- 7. Fc4×e6
- 8. 0—0
- 9. Hf3×d4!

- f7×e6
- Ff8—e7

Az állás világos kilencedi lépése után.

Itt már világos látható előnyben van és amit a folytatás mutatja, sötét sem sáncoláshoz nem jut és figurái sincsenek kifejlesztve.

9. — — —

Vd8—d7

Az e6 gyalogost nem lehet mással védeni, mert 9. — — —, Vc8-ra, 10. Vg4, vagy 9. — — —, e5-ra 10. Vh5+ lenne a megsemmisítő válasz.

10. Vd1—h5+

Ke8—d8

Kikényszerítve, mert g6-ot 11. Ve5 nem enged.

11. Fc1—e3

c6—c5

Sötét elvesztett és az a kísérlet, hogy a f6 álló huszárt elzavarja és a fonyegató gyalogvesztés veszedelmét Vf7-el védje, továbbá Vg4-ot is meggátolja — csak siettet az összeomlást.

12. Bf1—d1

Természetes és azonnal dönt.

12. — — —

e5×d4

13. Bd1×d4

f7—d6

14. e4—c5

Hg5—f6

Más lépések sem mentik meg a partit.

15. e5×f6

g7×f6

16. Hb1—c3

Sötét feladta, mert a Ba—d1 illetőleg Hb5 által fonyegatott figura veszteséget nem tudja sem megvédeni, sem elkerülni.

100. sz. játszma.

Sanremo, január 18.

Világos: Aljehin, sötét: Nimzovits. 1. e4 e6, 2. d4, d5, 3. Hc3, Fb4, 4. e5, c5, 5. Fd2, He7, 6. Hb5, F×d2+, 7. V×d2, elsáncol. c3, b6?, 9. f4, f6, 10. Hf3, Vd7, 11. e4, Hb6, 12. b4!, ch4, 13. ob4, Fb7, 14. Hd6, f5, 15. a5, He8, 16. H×b7, V×b7, 17. a6, Vf7, 18. Fh5, Hb7, 19. elsáncol. h6, 20. Bc1, Bf8, 21. Bc2, Vc8, 22. Bacl, Bab8, 23. Ve3, Bc7, 24. Bc3, Vg7, 25. Bf2, Kf8, 26. Vcl, Bb8, 27. Fa4, b5, 28. F×h5, Kc8, 29. Fa4, Kd8, 30. h4, Ve8, 31. b5, sötét feladta.

101. sz. játszma.

Sanremo, január 16.

Világos: Vidmar, sötét: Knoch. 1. d4, Hf6, 2. c4, e6, 3. Hf3, b6, 4. g3, Fb7, 5. Fg2, Fe7, 6. 0—0, 0—0, 7. Vc2, c5, 8. dc5, F×c5, 9. Hc3, Fe7, 10. e4, d6, 11. B3, a6, 12. Fb2, Vc7, 13. Bacl, Hbd7, 14. Bf1, Bac8, 15. Vc2, Bf8, 16. Hd4, Ff8, 17. Bcd1, Vb8, 18. f4, e5, 19. Hf5, g6, 20. He3, e4, 21. g4, Bde8, 22. Hd5, Fg7, 23. H×f6+, H×f6, 24. Hd5, H×d5, 25. cd5, Bof, 26. F×g7, K×g7, 27. Vd2, Fc8, 28. e5, Bc7, 29. e6, f6, 30. de6, F×c6?, 31. Vd4+ Kg8, 32. Fc6, Fd7, 33. Fd5+ Fc6, 34. B×c6!, B×c6, 35. Vc4! sötét feladta.

„BRIXOL“ a legideálisabb hatású és önmagától működő legjobb fertőtlenítő, szagtalanító és illatosító!

LIFKA-MOZI

Hétfő, kedd, szerda

METRO ZSURNÁL

LEGUJABB VILÁGESEMÉNYEK

Harold Lloyd, Charlie Chaplin
méltó riválisa Monty Banks
minden jelenetében viharos kacagást
fakasztó burleszki újdonsága

Szerelmi örület

A Monty Banks vigjáték tizparancsolata:

1. Ne tolongj és ne lökdöss a pénztárnál, másnak is vannak idegei.
2. Ha már jegyet kaptál, nézd, hogy helyhez juss.
3. Takarékoskodj nevető idegeiddel, mert gondold meg, két óráig lesz igénybe véve!
4. Ne kapkodj a levegőbe nevetés alatt, mert a hátad mögött ültőtől veszed el a kilátást.
5. Ne téveszd össze szomszédod lábát a sajátodéval és nevetés közben ne lépj még véletlenül se a tyukszemére.
6. Ne menekülj, mert csak kacagó orkánról van szó, melyet a rendező idegeid megnyugtatótására készített.
7. A filmben látott fekete macskától ne ijedj meg, mert ez Monty kedvese.
8. Szoros ruhában ne jöjj, nehogy a nevetéstől szétrepedjen.
9. Meséld el mindenkinek, milyen pompásan mulattál.
10. Egész családod, aprajától nagyjáig, jöjjenek a moziba!

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetés egy sor 1 dinár, vasatagbúttá és címszó kétszeresen számít. Legkisebb apróhirdetés ára 10 dinár. Csak felbélyegzett jellegű leveleket továbbítunk.
Kérdések-közlésekre válaszképpen melléklendő

VÉTEL-ELADÁS

MONORI MAGOT kérjen a fűszeresnél! Képviselet Bednárz-kertészet Stara Kanjizsa. 690

20%-os koronabónókat legmagasabb napi áron vásárolj! Léderer Dezső, Sombor. 642

Eladó egy 48 collos cséplő-garnitúra és két 42 collos cséplő, Magyar Állami gyártmány, külön traktor vagy cséplő is eladó, esetleg részletfizetésre is. — Aman Antal, Temerin. 774

Borbélyüzlet haláleset miatt eladó. Crnojevićeva ul. 10. 725

20% koronabónókat 7%-os államkötvényeket 2½%-os ratna stetakat napi áron vásároljunk. Subotica Kereskedelmi és Iparbank. 787

Fajnylak kaphatók a kraljevregi faj- és házsonnyultelepen. 156

Rhode Island Red tenyésztés útjára kapható gróf Maldegeheim farm, Nova Kanjizsa (Bánát). 589

20%-os koronabónókat legmagasabb áron vásárolj! Pučka Štedionica, Osijek. 14860

Adóhátralékosok. 1928-as és előbbi évekről adófizetésre alkalmas bónókat kaphatnak kedvező áron. Léderer Dezső, Sombor. 888

Üveg- és porcellánkeszkesz, jóforgalmu, Sztarihe-csej főterén családi okok miatt eladó, árukészlet esetleg külön is. Bővebbet Jurszik Jánosnál (Kula). 724

Istállótrágya elsőrendű eladó. Vujković Benő, Kladek-féle cserépgyár. 675

KÜLÖNFÉLE

Modern kölesűknönyvtár állandó könyvújdoncságokkal előfizetés egy óra 15 dinár, naponta egy könyv kapható. Heumann könyvkereskedésében, Subotica, Karadjordjev trg 12. 214

23 éve ismert Larucin kapszulák a legjobban beváltak mindennemű húgyvesőhántalmaknál, női fehérfolyásnál. Gyógyszertárakban és drogériákban dobozonként 25 dinár. Postai szétküldés Blum gyógytár, Szubotica, főpostával szemben. 876

ZSÁK

PONYVA ZSINEG

legolcsóbban

AVRAM SCHIFF zsák- és ponyva-kölcsönzőnél

AFRIK, LÓSZŐR és LÓTAKARÓK gyári lerakata

HEVEDEREK TÖMLŐK stb. NOVISAD Telefon: 2403 Telegr.: Jutešići

Fiók: Beograd-Sava
Kérjen árajánlatot!

Téglagyár bérbeadó Crvenkán

A Schumacher József örökös téglagyára, mely 14 kamara, évi kitermelés 2.500.000 téglára és cserép — bérbeadó. Bővebbet Weinhardt András hagyatéki gondnoknál Crvenkán

Elsőrendű fehér darabos **meszet** fával égetett

építőmeszet azonnali és későbbi szállításra ajánl

Révai Adolf, Subotica Sokolska 2. Tel. 551

Ajánlunk azonnali szállításra

aszalt szilvát ládában 75

500 kilón felüli mennyiségben

V. Petković & Ko. A. D. Beograd, Jakkőcva ul. 5
Sürgönyeim: SERBAGENCE
Telefon 15-26, 25-53

VÁROSI MOZI

Hétfő-Szerda

Ket'ős műsor

A Maxim a tanyám

Kalandos vigjáték Páris legelőkelőbb mulatójában
Főszereplő: **Nikolaj Rimszki**

Akinek tilos a szerelem

Dráma az arisztokrácia köréből Főszereplők:
Marcela Albani és Vilhelm Dieter'le

R E U M A

Köszönőlevél

„Radio Balsamika“ laboratórium

Beograd, Sarajevska 70.

Néhány nappal ezelőtt kaptam meg az Ön reuma elleni gyógyszerét, a Radio Balsamika-t. A kezembem érzett fájdalmak máris megszűntek. Mindig hálás leszek Önnek és ezt a kitűnő gyógyszert mindenütt ajánlani fogom. Kérem, hogy küldjön nekem még két üvegcéssel, hátha szükségem lesz rá.

Kolašin, 1927. okt. 7.

Tisztelettel

Andjelija P. Lješnjak

A Radio-Balsamika gyógyszert készíti, árusítja és postai utánvétellel szállítja

Dr. I. RAHLEJEV

„Radio-Balsamika“ laboratóriuma,
Beograd, Sarajevska 70.

A gyógyszer kapható az összes gyógyszertárakban és drogériákban.

EUPHOSIL

PARAFFIN THERAPIA

A legújabb és eredményeiben felülmulhatatlan gyógymód reuma, köszvény, ischias, lumbago, fagyott végtagok és neuralgikus fájdalmak eseteiben. Legbiztosabb sikerű paraffinos pakolásos fogvasztás az egész testre, vagy annak egyes részeire berlini módszer szerint. Számos köszönőírat. Vidéki betegek részére lakás és ellátás. Kívánatra prospektust vagy szóbeli felvilágosítást ad Dr. Vécsei Jenő orvos, Subotica, Ciril i Metod trg 5. Tel. 539

Mérsékelt árak!

Az I. Petár Király Csatorna RT.

Nyári dijszabása

Ezennel értesítjük az összes érdekelteket, hogy az **I. Petár Király Csatorna Igazgatósága** 1930. évben különleges nyári dijszabás életbeléptetését határozta el szén, mész és puhafa szállítására és pedig február hó 28-ról március 1-re éjféltől, július 20-ról 21-re éjfélig terjedő időre kizárólag az 1930. évben.

Jelen nyári dijszabás alapján az engedmény a hivatalos (nyomtatott) tarifa A. (hajótest) és B. (rakomány) után nyújtatik és pedig:

1. szén után (IV. áruosztály tétele szerint) 12 ½ %
2. mész után: 15 %
3. puhafa után: 20 %

Sombor, 1930. január 22-én.

Uprava A. D. Kavalja Kralja Petra I.

S. MAKSIMOV s. k.

műszaki igazgató

Legjobb minőségű
ültetésre jól válogatott, megbízható, kitűnő bor- és csemege-

szőlőoltványok

kitartó amerikai alanyokon oltva, igen erős gyökérzettel, mérsékelt árban kaphatók.

Kérjen árajegyzéket.

Gyorgyevis Misa
szőlőoltványtelep-tulajdonos
Novisad, Kiszácsi ulica 10

BEUREGARD PENZIONATUS

FIATAL LEÁNYOK RÉSZÉRE

CORSEAUX — Vevey mellett — Suisse

Gyönyörű, egészséges tervés. Nyelvek. Zene. Sport. Prospektus